

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

роботи на них діти будуть краще підготовлені до життя і можуть успішно досягти благополуччя в мінливому світі.

У педагогів школи немає іншого вибору, крім адаптації до інформаційного століття. Основна мета цієї адаптації полягає в тому, щоб навчити обробляти інформацію, вирішувати завдання, використовуючи комп'ютерні технології. Така робота не може бути виконана протягом одного року або стати результатом реалізації якогось проекту. Це процес, який не має кінця...

Література:

1. Биков В. Особливості переходу до активного використання комп'ютерних технологій: [збори НАПН, 10 листоп. 2011 р., м. Київ] / В. Биков; [уклад.: О. Виговська, О. Виговський] // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2012. – № 1. – С. 30-33.
2. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти // Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука / Ін-т засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272 с.
3. Биков В. Ю. Технології хмарних обчислень – провідні інформаційні технології подальшого розвитку інформатизації системи освіти в Україні: [інтерв'ю з директором Інституту інформ. технологій і засобів навчання НАПН України В. Ю. Биковим] / В. Ю. Биков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2011. – № 6. – С. 3-11.
4. Роберт І. В. Теоретические основы развития информатизации образования в современных условиях информационного общества массовой глобальной коммуникации. Журнал «Информатика и образование». – 2008 – № 5;6.
5. Співаковський О. В. Робоче місце вчителя в сучасній інформаційній системі управління навчальним процесом / О. В. Співаковський, М. С. Львов, В. С. Круглик // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія № 2. Комп'ютерно орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць / Редкол. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 380 с.

Нестеренко В. І.*

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ В МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті автор характеризує особливості використання педагогічних інновацій у музично-естетичному вихованні дітей дошкільного віку та надає практичні рекомендації щодо упровадження їх у навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу

Перші кроки в безмежному, складному й загадковому

---

* © Нестеренко В. І.

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

світі дитина робить у дошкільному віці. Сприйняття й розуміння прекрасного починається в дитинстві. «Усе прекрасне, що існує в навколишньому світі і створене людиною для інших людей, повинно доторкнутися до серця дитини і облагородити його», – стверджував В. Сухомлинський.

Залучення дитини до світу краси й гармонії є важливим завданням естетичного виховання. Важливою складовою цього процесу є естетична освіта – процес засвоєння мистецьких знань, умінь і навичок. Усі ці якості особистості необхідно розвивати вже в ранньому дитинстві, зосереджуючись на певних напрямках, добираючи засоби, форми і методи з огляду на вікові особливості дітей, передусім на особливості їх естетичного сприймання. Основним шляхом естетичного розвитку дитини є художня творчість, у якій вона відкриває нове для себе, а для тих, хто її оточує, – нове про себе.

Творчість може виявлятися у виконанні художніх творів (виразній передачі їх змісту й настрою), у створенні власного продукту (малюнків, поробок із пластиліну тощо), музичних імпровізаціях (прагненні втілити у пісеньках свої переживання, ставлення до навколишньої дійсності). Усі види мистецтва, краса природи сприяють розвитку естетично насиченого сприймання, яке викликає хвилювання, радість, захоплення, зацікавленість, прагнення створити прекрасне. Гармонійний, усебічний розвиток особистості неможливий без її естетичної вихованості. Сучасна наука має певний досвід у розв'язанні загальнотеоретичної проблеми культурного розвитку людини та його естетичного складника, що висвітлюється в працях Ананьєва Б., Виготського Л., Бондаренко О., Зязюна І., Леонт'єва О., Рубінштейна С., Сластьоніна В., Кагана М., Канарського А., Левчука Л., Донія В., Соханя Л., Щербини-Яковлевої О. [1]. Ідеї, які обґрунтовують необхідність удосконалення початкового естетичного виховання засобами музичного мистецтва, містять спадщина класиків музичної педагогіки: Апраксіної О., Артоболовської А., Асаф'єва Б., Баренбойма Л., Ветлугіної Н., Кабалевського Д., Стеценка К., Шафнера М., Яворського Б. [2].

Метою державної Національної програми «Освіта» («Україна ХХІ ст.») є виведення освіти України на рівень

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

розвинутих країн світу, що можливо лише за умов відходу від авторитарної педагогіки і впровадження сучасних педагогічних інновацій. Саме цим зумовлена увага педагогів, психологів і методистів до інновацій. В. Ляудіс зазначав, що є два напрями розвитку освіти – у дусі традиційного укладу його організації та в дусі інноваційної стратегії, що спирається на врахування реальних змін у характері суспільних вимог до особистості та до ролі особистості в суспільному прогресі.

Інноваційне навчання спрямоване на розвиток особистості за допомогою спеціально організованих педагогічних, дидактичних та методичних змін. Головними особливостями педагогічних інновацій естетичного виховання дітей засобами музичного мистецтва в дошкільних навчальних закладах є те, що ці педагогічні інновації побудовані на принципах синтезу мистецтва й гри, життя і свята, поєднання музично-творчої, музично-естетичної, музично-драматичної діяльності, а також послідовності й наступності форм і методів та опори на творчу самоактивність дітей. Система музичного виховання - це багатоскладове та складне за структурою явище. До цієї системи входять: діяльність педагога, діяльність дитини, засоби виховання, форми організації музичної діяльності тощо. До розробки системи музичного виховання існують різні підходи в педагогів-музикантів різних країн, що ґрунтуються на різних концепціях, зокрема й інноваційних.

Підкреслимо, що інноваційна концепція музичного навчання – це інноваційна система поглядів, об'єднана єдиним фундаментальним задумом, що визначає розуміння явищ і процесів музичного навчання та передбачає більш ефективну реалізацію педагогічного процесу. Найбільш ефективний шлях досягнення мети плідної музичної освіти – упровадження педагогічних інновацій, які дозволятимуть цілісно змінити освітянський процес. Ураховуючи особливості дітей, музичний керівник, вихователі, орієнтовані на педагогічну творчість, мають знаходитися в постійному пошуку найбільш раціональних та ефективних шляхів стимулювання їх гармонійного розвитку.

Ця позиція цілком поділяється педагогічним колективом Олешківського дошкільного навчального закладу № 2 Олешківської міської ради. Ми упроваджуємо в навчально-виховний процес педагогічну

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

концепцію німецького педагога Карла Орфа, упевнившись у тому, що систематична робота з використання методики К. Орфа поступово дає позитивні результати в збагаченні духовного світу дитини, розвитку її творчих та музичних здібностей. Пропонована система представляє великий інтерес, оскільки володіє низкою безперечних переваг: універсальністю; економічністю; гнучкістю, що дозволяє поєднувати її з різними методиками; високою адаптивністю до різних національних умов; можливістю використання кращих зразків народної культури, а «елементарне музичення» враховує індивідуальні особливості кожної дитини. Використання методики Карла Орфа надихнуло нас розширити межі своєї музично-виховної роботи з дітьми, і ми вирішили ще більше поширити використання інноваційних елементів у різних видах музичної діяльності дітей.

Із появою авторських програм музичного виховання дошкільників (методика Карла Орфа, ігрова продуктивна технологія (ІПТ) Л. С. Ходонович; «Ритмічна мозаїка» та «Комунікативні танці» А. І. Буреніна; «Елементарне музичення» Т. Е. Тютюнникової.; методика «Виховання талантів» Шінічі Сузукі; розвиток чуття ритму в музичній діяльності дошкільників Т. А. Лісовської; музична терапія С. Н. Недериці; «Синтез» Т. Г. Рубан., К. В. Тарасової, М. Л. Петрової; «Музика з мамою» С. С. Желєзнова та К. С Желєзної; мультимедійні технології), з'явилася можливість урізноманітнити, варіювати способи та засоби пізнання дітьми музичного мистецтва, тому у своїй роботі застосовуємо метод варіативності – поєднання елементів педагогічних інновацій із традиційними формами роботи в музичній діяльності. Такий підхід є новизною нашої роботи.

Так, на музичних заняттях із дітьми 4-6 років застосовуємо елементи ігрової продуктивної технології (ІПТ) Ходонович Л. С [3]. Інноваційна особливість ІПТ полягає у вимірі розвитку дошкільника не порівняно з іншими дітьми, а відносно його самого. У своїй роботі, згідно ІПТ Ходонович Л. С., для перевірки рівня знань в усіх видах музичної діяльності дошкільників нами використовується власно створений музичний матеріал: пісні, танцювальні рухи, музичні діагностичні ігри за принципом авторської «Пригоди веселих музикантів». В ІПТ Ходонович Л. С. акцент робиться на народну

творчість і твори національних авторів. Така позиція забезпечує дошкільникові національне бачення навколишньої дійсності, сприяє національній ідентифікації і збереженню національного менталітету. Саме це є необхідним для виховання свідомого громадянина, патріота. З метою ознайомлення дошкільників із українськими народними звичаями, святами та традиціями, прищеплення почуття патріотизму та любові до України, до своєї Батьківщини, у репертуар своїх музичних занять ми включаємо українські народні поспівки, потішки, лічилки, пісні, таночки. Головним показником музичної творчості в ІПТ виступає саме імпровізація, тому надаємо дітям можливість імпровізувати з пісню, рухами та інструментами.

Ідея синтезу музики й руху була підхоплена швейцарським музикантом і педагогом Емілем Жаком Далькрозом, який розробив на її основі вже на початку ХХ століття систему музично-ритмічного виховання дітей.

Подальший розвиток система Далькроза Е. отримала в роботах його учнів і послідовників: Александрової Н. Г., Грінер В. А., Румер Е. А.. Що ж нового пропонується в сучасній програмі занять із ритмічної пластики «Ритмічна мозаїка», заснованій на авторських ідеях Е. Жака Далькроза, Ветлугіної Н. А., Соковніна Є. Н., Руднева С. Д., розробленій Буреніною А. І.? На нашу думку, серед всього різноманіття матеріалу в програмі комунікативні танці-ігри посідають особливе місце, оскільки вони й розвивають, і розважають. Так як багато комунікативних танців-ігор побудовані в основному на жестах і рухах, які в життєвому ужитку виражають дружелюбність, відкрите ставлення людей один до одного, то в цілому вони формують позитивні, радісні емоції. У своїй роботі використовуємо їх у найрізноманітніших формах роботи з дітьми середнього та старшого віку: на заняттях, святах, розвагах, а також використовуємо для спільних танців-ігор дітей з батьками. Це особливо актуально для теперішнього часу, оскільки спільні свята й розваги з батьками стали доброю традицією для нашого закладу.

Одним із найулюбленіших видів музичної діяльності дітей є елементарне музичення. Особливу увагу звертаємо на програму Тютюнникової Т. Є. «Елементарне музичення», яка створена за системою Карла Орфа. В основі програми лежить ідея творчого музичення як

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

колективної синкретичної діяльності (спів, ритмізована мова, гра на дитячих музичних інструментах, танець, імпровізований рух під музику, озвучування віршів і казок, спонтанна імпровізована театралізація). У своїй практиці ми широко використовуємо музично-інструментальні інсценування казок у різних вікових групах, застосовуємо творчі завдання, обговорюємо з дітьми, якими інструментами, у якому темпі, з якими динамічними відтінками краще передати явище природи або той чи інший образ. Не можна забувати і про тілесні «музичні інструменти». Це оплески, плескання по стегнах, грудях, щічках, притупування, клацання пальцями, удари долоньками по грудній кісточці тощо. На музичних заняттях дітей 4-6 років спонукаємо до музичення, імпровізацій, вигадування мелодій, використовуючи власноруч створений музичний матеріал.

На жаль, мало хто користується відомою у світі методикою навчання гри на музичних інструментах дітей раннього віку, яку розробив японський вчений Шінічі Сузукі [4]. За цією інноваційною методикою музичну освіту варто починати з раннього віку. Він довів, що малюк точно може впізнавати й розрізняти музичні звуки, як сприйняття материнської мови. Головне – зацікавити дитину не лише музичним інструментом, а й мелодією, процесом гри, емоціями, які вони викликають, тому спершу на певному інструменті вчимо грати вихователя або когось із батьків дитини. Для цього використовуємо метод повторів: програємо мелодію і просимо дорослого повторити до повного правильного виконання мелодії. Велику увагу приділяємо слуханню музики, а також у своїх консультаціях рекомендуємо батькам відбирати для слухання вдома музичні твори, у яких виражені почуття, доступні для дитячого сприйняття.

Нас дуже приваблює педагогічна інновація Т. А. Лісовської [5], у якій робиться акцент на музично-імпровізаторську діяльність, розвиток ритму та музичну гру. У роботі над розвитком ритму в дітей середньої та старшої груп пропонуємо власно створені музичні вправи «Дятел» на розрізнення та відтворення ритму на дитячих музичних інструментах та «Відгук» на відтворення запропонованого ритму, співаючи або плескаючи в долоні на одній або кількох нотах. Практикуємо музичні ігри-заняття, які відрізняються від традиційних музичних

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

заняття більшою ігровою насиченістю змісту. Кожна гра-заняття має проводитися в єдиному ігровому ключі, тобто охоплювати різні види ігор: дидактичні, рухливі, театралізовані. Структурні елементи такої гри-заняття пов'язані між собою за допомогою теми чи персонажу. Ми використовуємо різноманітні дидактичні ігри як за програмою («Співанкова квіточка», «Кого зустріла в лісі Оленка»), так і власно створених для старших груп: «Годинникова майстерня», «Імпровізуємо супровід», «Ми – композитори», «Допоміжні рухи».

«Звук – це початок усього, оскільки він є єдина сила, що творить...», – зазначає диригент, музичний терапевт С. С. Недерица. Він стверджує, що дія на мозок малюка високочастотної вібрації є найефективнішим способом формування його мозку й відповідно його талантів. Найбільший музично-терапевтичний вплив на дітей має цілеспрямоване слухання музичних творів. Задля найбільш ефективного терапевтичного ефекту таку форму роботи проводимо під час занять у групі – мимовільне слухання дітьми спеціальної оздоровчої музики, коли вони залучені до будь-якого виду діяльності, не пов'язаного з вербальним спілкуванням: малювання, ліплення, виконання фізичних вправ, спів пісень, ритмічні рухи під музику, ігри під музику тощо.

Одним із завдань дитячого садочка є оздоровлення дітей, тому у нашому дошкільному навчальному закладі використовуємо й елементи здоров'язбережувальних технологій: валеологічні пісні-розспівування, пальчикові ігри, пасивну музикотерапію, дихальну гімнастику тощо. Як розминку перед співом використовуємо пальчикові, артикуляційні та дихальні гімнастики. Артикуляційна гімнастика сприяє тренуванню м'язів мовленнєвого апарату, розвиває музичну пам'ять, що сприяє запам'ятовуванню тексту пісень, уваги, розвиває почуття ритму. При відборі вправ дотримуємося рекомендацій вчителя-логопеда нашого закладу.

«Співочий голос – одне з чудес природи, хто ним обдарований, той може вважати себе щасливою людиною», – говорив відомий хормейстер, диригент та педагог Свешніков А. В. Голос – це своєрідний індикатор здоров'я людини, тому на своїх заняттях слід намагатися, щоб звучання дитячого голосу було виразним, природним, дзвінким, співучим.

Перед розучуванням пісень обов'язково проводимо

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

з дітьми всіх вікових груп розспівку, виконуємо вправи для розвитку співочого голосу (звукоутворення, дихання, дикції, чистоти інтонування), музикального слуху й координації голосу і слуху. Доведено, що музикальний слух розвивається спільно з мовленнєвим. Засоби музичної виразності: ритм, темп, тембр, динаміка, артикуляція, форма є характерними і для мовлення. Релаксаційні вправи та ігри застосовуємо з метою зняття фізичного та психічного напруження, створення позитивного емоційного настрою, оволодіння найпростішими уміннями корекції власного психосоматичного стану.

Музичне виховання в дитячому садку – це організований педагогічний процес, спрямований на виховання музичної культури, розвиток музичних здібностей дітей із метою становлення творчої особистості дитини. Усього цього можна досягти через розвиток сприйняття музики. Це доводять Тарасова К. В., Петрова М. Л., Рубан Т. Г. – автори програми «Синтез».

В основі програми лежить принцип інтегрованого підходу, при якому музичні твори розглядаються в єдиному комплексі з творами образотворчого мистецтва та художньої літератури. При цьому стрижневим видом мистецтва в програмі є музика. Найбільш гармонійним є поєднання музики, живопису, літератури, що дає великі можливості для розвитку художньо-естетичної культури дитини. Цей напрям у програмі «Синтез» дуже приваблює нас. І живописні, і скульптурні твори на музичних заняттях пропонуємо дітям старшої групи як варіант образного розуміння музики на рівні асоціативних зв'язків. Основний акцент у цій програмі робиться на слухання музики. Ми виділяємо слухання музики в самостійне заняття. У свої музичні заняття включаємо елементи зображувальних комплексних занять. Наприклад, спочатку слухаємо твір «Вальс квітів» (Чайковський П. І.), а після цього пропонуємо дітям виконати аплікацію з квітів або слухаємо твір «Ранок» (Гріг Е.) і пропонуємо намалювати ранковий пейзаж тощо. Використання літературних творів і зорового ряду (фото, репродукції, презентації) допомагають дітям старшої групи зрозуміти, відчути музичний образ. Також елементом комплексного заняття є художньо-мовленнєва діяльність, тобто поєднання поезії з прослуханим чи виконаним музичним твором. Розучуємо з дітьми старшої

групи міні казки-опери.

Більшість батьків прагнуть до загального розвитку своїх малят з раннього віку й турбуються про здобуття дітьми позитивних емоцій у процесі навчання. Так батько і донька С. С. Железнов і К. С. Железнова стали авторами програми й методичних розробок «Музика з мамою». Для цього в процес заняття включається низка різноманітних ігор: комунікативні (групові, хороводи й подібні дії); пальчикова гімнастика для малюків; ігри, що включають елементи гімнастики й масажу; ігри, що розвивають загальну координацію рухів; оволодіння музичними інструментами; ігри-примовляння й багато інших. На музичних заняттях у ясельних групах ми широко використовуємо елементи інноваційної методики Железнова С. С. і Железної К. С. Це пісеньки, що супроводжуються ритмічними рухами. Вони радують малюків і одночасно розвивають музикальний слух, почуття ритму, привчають до дисципліни.

Відомо, що пальчикові ігри дозволяють розвинути в дитини координацію рухів, тонкі тактильні відчуття. Уже в перші місяці життя малюка в матусь з'являється необхідність мати у своєму «репертуарі» народні пісеньки-ігри. Пояснюємо мамам, що такі пісеньки-ігри є в кожній країні, у кожного народу та рекомендуємо в першу чергу використовувати пісеньки з українського фольклору: «Сорока-ворона», «Кую, кую чобіток». «Котику сіренький», «Ладки – ладусі» та інші. Попереджуємо батьків, що ніколи не слід примушувати дитину грати.

Переважною формою мислення дітей молодшого дошкільного віку стає наочно-образне. У зв'язку з цим можна говорити про доцільність використання наочних матеріалів, зокрема таких як мультимедійні технології. Упровадження мультимедійних технологій у навчально-виховний процес на музичному занятті, розвагах та святах, суттєво впливатиме на підвищення рівня музично-естетичної культури, дошкільників і допоможе задовольнити їх творчі потреби. У своїй роботі ми широко використовуємо мультимедійні технології в усіх вікових групах як на музичних заняттях, так і в роботі гуртка, в розвагах, святах. Перегляд презентацій, відео робить значимим і яскравим зміст засвоюваного матеріалу, що не тільки прискорює його запам'ятовування, але і робить більш осмисленим і довготривалим. Анімація привертає

ІННОВАЦІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

увагу дитини своєю яскравістю й імітацією жвавості. Тому, володіючи такими відеоредакторами як CorelVideoStudio X9, AVS VideoEditor, WondershareVideoEditor, програмами для презентації PowerPoint, PhotodexProShowProducer, аудіо редакторомAdobeAudition, аранжувальником ChordPulseta, створюємо для своїх занять, майстер-класів, розваг, свят цікаві презентації, дитячі пісні та фонограми до них, робимо відеомонтажі з героями з мультфільмів тощо. Мультимедійний супровід – явище нове для дітей трьох років, і знайомство з ним повинно проходити в тому темпі, якого вимагають здібності дітей.

У результаті аналізу особливостей розглянутих інновацій ми дійшли висновку, що якісними специфічними рисами педагогічних інновацій естетичного виховання дітей дошкільного віку засобами музичного мистецтва є включення музики до буденної життєдіяльності, уживання в музику, навчання музиці з раннього віку, синтез музичної та інших видів естетичної діяльності, поєднання різних видів музичної діяльності та творчості, орієнтація на всебічний розвиток особистості в процесі музично-естетичного виховання.

Література:

1. Выготский Л. С. Психология искусства. – Санкт-Петербург : Азбука, 2000. – 416 с.
2. Ветлугина Н. А. Нравственно-эстетическое воспитание ребенка. – М. : Просвещение, 1989. – 79 с.
3. Ходонович Л. С. Игровая продуктивная технология развития музыкального творчества дошкольников / Л. С. Ходонович // Образовательные технологии. – 2006. – № 1 – С. 160-163.
4. Завалко К. В. Метод Шінічі Сузукі: Вивчай музику неначе мову // Музичний керівник. – 2015. – Вересень. – № 9. – С. 9-12.
5. Лісовська Т. А. Імпровізація як вид творчої діяльності в теорії і практиці музичної освіти // Науковий вісник університету ім. В. О Сухомлинського. Педагогічні науки. – Миколаїв, 2015. – Вип №2 (49). – С. 108-112.

Сімчук Л. Г.*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Стаття присвячена проблемі інформатизації управлінської діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі. Розглядаються питання, пов'язані зі створенням інформаційного

---

* © Сімчук Л. Г.